

Katri Lipson

A FAGYLALTOS

**Fordította:
Panka Zsóka**

A csehszlovák határon 1976-ban szolgáló határőrnek

l.

életképek

*„Lengyelországban egyetlen holt-
testet sem láttam, sem civilét, sem
katonáét.”*

(Leni Riefenstahl)

KÖVETELTEM, HOGY BELENÉZHESSEK a forgatókönyvbe. Erre a rendező a fejére mutatott: csak ott található. Nem adtam fel. Erre tollat és papírt vett elő, és leírt néhány sort, de szándékosan olyan ronda macskakaparással, hogy semmi mást nem tudtam kivenni belőle, mint a három pontot az utolsó mondat végén.

Mégis egyből azzal kezdtem: – Tehát egymásba szeretnek.

– Hogyhogy?

Felvette a papírt, és a homlokát ráncolva azt mondta: – Nahát, nézd csak, három pont...

Minek ide forgatókönyv? – értem meg, ahogy ott fekszem alatta a Telihold Hotel kanapéján. Már egy hotelszoba mennyezetgerendájára festett ornamentikából is mindenki számára nyilvánvaló, hogy a világon nincs semmiféle misztikum; minden olyan béna és átlátászó, hogy az ember Isten helyett is szégyelli magát, és megszánja az embereket.

Tegnap mindenki haragudott rám. A tűzoltók hangos szirénázás közepette vonultak ki a helyszínre. Borzasztó ricsaj támadt:

– Hol a tűz? – Sehol. – Ez már a harmadik alkalom. – Mi történt már megint? – Zachovalová kisasszony megint bejelentést tett, mielőtt sikerült volna megakadályoznunk. – Más dolgunk is van, mint folyton ide rohagálni ok nélkül.

Hiába próbáltam védekezni: – De hiszen itt füstszag van! Hát senki más nem érzi?

Még a kábeleket sem ellenőrizték. A sisakjukat néztem: tele voltak horpadásokkal. Bizonyára még a krími háború idejéből. Indulni készültek. Követeltem, hogy vizsgálják át a helyiséget. Erre a rendező

ző megszólalt: – Mindenki nyugodjon meg. A tűzoltók meg: – Zatchovalová kisasszony bizonyára megérti, hogy ha túl sokszor kapunk téves riasztást, akkor végül, amikor tényleg nagy baj lesz, senki nem fog kijönni segíteni...

Hát akkor menjenek a pokolba! Ott legalább jó sok tűz van! Ott nincs *semmi* tévedés.

Valaki ki akar szúrni velem. Valaki, aki tudja, hogy a világon csak két dologtól félek: a tűztől és a középszerűségtől. A tűztől való félelemben pedig nincsen semmi középszerű! Biztos vagyok benne, hogy valaki gyufát gyújtott az öltözőmben. Elégetett legalább egy doboznyt. Szándékosan. De ki csinál ilyesmit? A rendező biztosított róla, hogy senki. Belenéztem a szemeteskosárba: semmi. Ha meggyújtunk egy gyufát, nem ég el egészen, csak elszenesedik. De akkor miért nem volt semmi a szemeteskosárban? Sem a földön? Sehol. Nem túl valószínű, hogy bárki zsebre vágta volna. Hacsak nem pont engem akar bosszantani azzal is, hogy semmi bizonyítékot nem hagy maga után. A rendező próbálta megmagyarázni: talán valaki bement oda cigarettázni. De én nem cigiszagot éreztem! Azt azért csak meg tudom állapítani, hogy milyen szag volt.

Ma Martin Jelínekkel forgattunk. Most először. Egy órán keresztül ismételtük ugyanazt, először papírból olvasva, aztán fejből:

„Neve.”

„Esther Vorszda.”

„Születési ideje.”

„Ezerkilencszázhuszonkettő május elseje.”

„Születési helye.”

„Olmütz.”

„Nemzetisége.”

„Cseh.”

„Családi állapota.”

„Házas.”

„Házastársa.”

„Tomáš Vorszda.”

„A házastárs születési ideje.”

„Ezerkilencszázhuszonegy július tizedike.”

„A házastárs születési helye.”

„Plzeň.”

„A házastárs nemzetisége.”

„Cseh.”

Martin néha belezavarodott. Egy kissé idegesnek tűnt. Most próbáltunk először együtt. Már hallott rólam. De én még többet hallottam róla.

„A házastárs nemzetisége.”

„Cseh.”

„A házastárs nemzetisége.”

Már mondtam, hogy cseh.

Aztán újramezdtük. A hatodik alkalommal próbáltam variálni egy kicsit:

„Neve.”

„Tomáš, most már elég lesz...”

„Neve.”

„Nem bírom tovább.”

„Ha nem bírod velem, hogy bírod majd velük?”

Aztán folytattuk, a gyerekekről:

„Gyerek?”

„Nincs.”

„Miért nincs?”

„A férjem nem akart.”

„Történnék néha balesetek.”

„Nem történtek.”

„És te szeretnéd?”

„A határőrök sosem tegeződnek, Tomáš, még a patkányokkal sem.

A patkányokkal aztán kifejezetten magázódnak.”

„A kérdésre válaszoljon: Szeretne gyereket?”

„Szeretnék.”

„Utoljára kérdezem: Ki az ön házastársa?”

„Te vagy.”

Martin elhallgat, a kezében lévő papírt bámulja. – Itt az áll, hogy

„Tomáš Vorszda”.

– Hol?

– Neked nem az van odaírva, hogy „Tomáš Vorszda”?

– De igen.

– Akkor nem azt kellene válaszolnod, hogy „Tomáš Vorszda”?

Nem rám néz, hanem a rendezőre. Meglepetésünkre a rendező azt válaszolja: – Valóban, Zachovalová kisasszony ötlete nekem is jobban tetszik.

Kitépi a papírt a kezünkből, vonalakat húzigál és satíroz, aztán visszaadja: – Akkor előlről!

„Utoljára kérdezem: Ki az ön házastársa?”

„Te vagy.”

„Így válaszolsz annak, aki éppen kihallgat téged?”

„Így neked válaszolok.”

Szünet. Túl hosszúra nyúlik, de Martinnak muszáj csendben kivárnia, mert megint én következem.

„És most?”

„Csak próbáld megjegyezni.”

„És aztán? Hova megyünk?”

„El innen.”

„És hol találkoztunk?”

Csend. Egy harmadik hang szólal meg, ugyanabban a szobában:
„Annyi biztos, hogy nem itt.”

Esther és Tomáš Vorszda menekülnek. Én vagyok Esther. Martin pedig Tomáš. Az autóban még egy férfi ül, de neki nincs más szerepe, csak az autót vezeti, amivel menekülünk. Mezők között hajtunk keresztül, délidőben, nagyon nagy a hőség. A táj lassanként megváltozik, dombosabbá válik fenyőkkel, kanyarokkal. Csendben ülünk, egy szó nélkül. Egy kis faluba érünk, egy vasútállomáshoz. Újra megszólalunk. Tovább kellene mennünk, de valami történt. Esther rosszul érzi magát, Tomáš elbizonytalanodik, a sofőr gyors döntésre vár.

Esther és Tomáš kettesben folytatja az útját, egy földúton gyalognak. Bőröndöket cipelnek. Azok, amelyeket Tomáš cipel, elképesztően nehezek, Esther bőröndje könnyű. Én vagyok Esther. Martin pedig Tomáš. Esther Tomáš mögött gyalogol. A rendező rám parancsol: „Tomáš nézd!” Tomášra nézek, de a rendező tovább kiabál: „Tomáš nézd!”

Az arcomat veszik, hogy mindenki láthassa, hogyan néz Esther Tomášra. Martin Tomáš játssza, de én csak Martint látom. Martint látom hátulról, a fehér ingjét, sötét nadrágját, a tarkóját, a haját. Csak egy gondolat jár a fejemben: hogy lehet, hogy az inge még mindig hófehér?

A jelenet végén az asszisztens visszateszi a bőröndöket a csomagtartóba. Martin tenyere hólyagosra tört. Megkérdezem az asszisztent, hogy mi van azokban a nehéz bőröndökben. Csak teletömték mindenféle nehéz tárggyal, ami a kezük ügyébe került. A rendező nem akarja, hogy tudjuk, mit cipel Tomáš a bőröndjeiben.

A jeleneteket időrendben vesszük fel. Muszáj így csinálni, mert a rendező nem akarja, hogy előre tudjuk, mi fog történni. Azóta rajta tartom a szemem, amióta csak ideértünk a felvétel helyszínére. Mindent felírok magamnak. A rendező a ház körül „kódorog”, sokáig „üldögél” a favágóbak mellett, vagy „álldogál” az esővízgyűjtő hordó mellett. Bemegy Martinnal a fáskamrába. Azután kijönnek, Martin kezében fűrész. A rendező elégedetten veszi szemügyre a fűrész, bár a szerszám tiszta rozsdá. Ahogy ott álldogálunk Němcová asszony háza előtt, és a csodaszép hegyvidéki tájban gyönyörködünk, szándékosan megjegyzem: – A hegyek szerencsére még mindig itt

vannak. Már több ezer éve itt állnak. Szerencsére ezekkel senki nem tehet semmit... De a rendező csak bólogat, mintha mindez teljesen hidegen hagyná.

Bementem a fáskamrába körülnézni. Penészszagú homály fogadott. Semmi más, csak rozsdás szerszámok. Martin is bekukucskált. Nem tudom, mi ütött belém. Azt mondtam neki: „Tomáš, most már hagyd abba ezt...”

Martin azonnal visszavágott: „Ha nem bírod velem, mi lesz, ha ők csinálják?”

Mintha tört döftek volna a hasamba, a szavai nyomán a fájdalom egészen a combomig húzódott. Aztán egy halvány mosoly, és eltűnt az ajtórésből beáradó fénypásmában.

TIKKASZTÓ HŐSÉG. AZ EMBER izzadt bőrén azonnal koszcsíkok jelennek meg, ha megvakarja magát valahol. A Telihold Hotel. Először is hosszan és alaposan megmosakszunk. Bemegyek a rendező szobájába. Csak azért teszem, mert Martin azt mondta, lefekszik egy kicsit. Martin az asztal túlsó végén ült az étteremben, az ajtó közelében, megebédelt, aztán eltűnt. Minden este nők hadai kerülgetik, mint macska a forró kását. De hiába. Martin szobája az emeleten van, a rendezőé mellett. A falak mintha kartonpapírból lennének. A rendező cigarettája mindigart leég a nyitott ablak mellett.

– Szóval szerinted egymásba fognak szeretni?

Megkér, hogy feküdjek hanyatt a kanapén. Becsukom a szemem, hogy ne lássak semmit.

– Így jó lesz?

– Esthernek csizma van a lábán.

– Miért?

– Mert az erdőben van.

– És Tomáš?

Rám fekszik.

– Kapsz levegőt?

– Úgy ahogy.

– Martin nem nyom annyit, mint én. Ő pont olyan nehéz, mint Tomáš. Esthernek egy kicsit soványabbnak kellene lennie, ha a háború alatt ugyanannyit kellett volna nélkülöznie, mint a többieknek, de Esther egy kicsivel többet nyom, mint kellene neki, pontosan annyit, mint te.

Egy ideig nyitott szájjal fújtat a nyakamban, aztán megszólal:

– De ez nem egy erotikus jelenet.

– Nem?

- Nem.
- Hát akkor?
- Majd megérted, ha eljön az ideje.
- Martin tud már erről?

Nem. Martin még mit sem sejt róla. Mélyen és súlytalanul alszik a kartonvastagságú fal túloldalán. Vajon tényleg alszik? Aligha fel nem ébresztettük. Milyen undorító! Hajlandó voltam átlépni egy bizonyos határt csak azért, mert a kanapé Martin szobája mellett helyezkedik el. Aztán felvettem a telefont, és szóltam a recepciónak, hogy a 48-as szobából füstszagot érezni. A rendező sóhajtott egyet, felemelte a fenekét... Vagy nem is, előbb emelte a fenekét, csak azután sóhajtott.

A recepcióról rögvest felrohantak, és dörömbölni kezdtek Martin ajtaján. Sokáig tartott, mire kinyitotta. – Mi a probléma? – Valaki telefonált, hogy a szobában füstszagot érezni. – Kicsoda telefonált? – Egy nő hívott, az ön szobájából. – De itt nincs semmiféle nő. – De a nő a 48-as szobából telefonált. – Akkor biztosan rossz számot mondott. – Egyértelműen 48-ast mondott. – De itt nincs egyetlenegy nő sem. – Hát rendben. És füstszag az van? – Nincsen. – Leellenőrizhetnénk? – Nem hisznek nekem? – A szobákért mi vagyunk felelősek. Ellenőriznünk kell, ha bejelentést kapunk.

A rendező kimegy a folyosóra: – Nem intézhetnénk el békésen az ügyet? – Ön tudja, ki telefonált? – Zachovalová kisasszony. – És Zachovalová kisasszony hol van? – Itt, az én szobámban. – És az ön szobájában van füstszag?

Mindenki dühös volt rám. Kivéve Martint. Ő hitt nekem. Miért is találtam volna ki ilyesmit?

MÁR MEGINT UGYANAZT hallom: „Csak Tomáš-t nézzed!” Egyedül ácsorgok a hálószobában, egy kicsit arrébb húzom a függönyt, hogy jobban kilássak. Tomáš fát aprít a hátsó udvaron. Szinte lemerevedek, nem tudom ellazítani az arcizmaimat. Nëmcová asszony a vállamra teszi a kezét: „Nézd csak! Mindent érted csinál.”

Esthernek meg kellene ölnie egy nyulat. Úgy kellene megölnie, hogy Tomáš ne tudjon róla, mert épp az ő számára készülne, meglepetés-vacsorának. De mivel Esther semmit nem tud eltitkolni Tomáš elől, Tomáš felajánlja, hogy majd ő megöli helyette a nyulat úgy, hogy Nëmcová asszony meg ne tudja, de ebbe Esther végül nem egyezik bele. Természetesen ő akarja megölni a nyulat egyrészt, hogy Tomáš-nak bebizonyítsa, milyen könnyen megbirkózik a feladattal, másrészt hogy Nëmcová asszonynak is megmutassa, milyen fából faragták. Amikor a rendező mindezt elmeséli nekünk, a halálra ítélt nyúl természetesen már meg van ölve. A jelenet felvételéhez azonban szükségünk lesz egy nyúlra is, és a szerepért többen is versenyeznek a Nëmcová asszony hátsó kertjében felállított ketrechben.

Követelem, hogy a felvétel közben, a kamerák előtt valóban megölhessem a nyulat. A rendező elveszíti a türelmét. No lám, először a Telihold Hotel kanapéján megfosztom a behatolás örömétől (értsd: hogy a nő megadja magát a férfinak), most meg egy ártatlan lény kivégzésével akarom pótolni azt, ami a színészi képességeimből hiányzik (értsd: a színésznő behódol a rendezőnek). Felhívom a figyelmét, hogy már annyiszor szeretkeztem életemben, hogy annak eljárt-szása nem jelent kihívást, csak egy semmiség a számomra, ellenben még soha semmit nem öltem meg, és az erőszak minden formájától rosszul leszek. Esther hosszú szárú csizmában sétál oda a nyúlket-

rechez. Egy héten keresztül várunk az esőre, hogy felvehessük ezt a jelenetet. Amikor végül esni kezd, és Esther hajából csepeg a víz, a nyúlketrec előtti tér pedig sárdagonyává válik, az első baltacsapással sikerül a nyúl egyik lábát levágnom, s csak a másodikkal a fejét. Onnantól kezdve minden úgy megy, mint a karikacsapás, és végül Tomáš és Němcová asszony is hajlandóak megenni Esther főztjét. A konyhában kivéreztetem az állatot, megnyúzom, és egy fazékba dobom. A beleket és a belső szerveket kockára vágom, apróra vágott hagymát keverek bele meg egy kevés sót és borsot, és zsírban megfuttatom egy öntöttvas serpenyőben. Korábban soha nem csináltam ezt így végig.

A felvétel után mély és nyers elégedettség lesz rajtam úrrá. Mint ha a saját magánszámomat adtam volna elő; olyan mutatványt, ahol az életben maradásom csak egy paraszthajszálon függ.

De aztán Martin megkérdezi, hogy miért pont azt a nyulat választottam.

- Hogyhogy választottam?
- Nem gondoltál semmire?
- Te még soha nem törted el egy állat nyakát sem?
- Azt kaptad el, amelyik a legközelebb volt hozzád, vagy azt, amelyik megpróbált elbújni a sarokban?
- Ez nem választás volt.
- Hat volt belőlük. Te egyet kaptál el közülük.
- Dehát olyan egyformák. Meg sem lehet különböztetni őket egymástól.
- Tehát ha egyszer látsz egy lényt, amelyik pont olyan, mint az a nyuszi volt, annak a megölése is ugyanolyan könnyű lesz, mint ennek.

– Miért, szerinted milyenek azok a nyulak? Olyanok, mint te?

Mohón figyelem az arcát, és nem tévedtem. Hogy lehet valaki ilyen érzéketlen? Akár a napkorong, amely a mézszárlás másnapján mosolyogva süt le a vágóhídra. A nap tényleg mindennél kegyetlenebb. Tegnap például azt mondta a rendezőnek, hogy a színészi pályát nem elhivatottságból választotta. Hát, erre senki sem volt kíváncsi.

– Semmi gond, Martin, ezek úgy szaporodnak, mint a rákos sejtek.

– A többi öt nőstény. Az egész populáció ki fog pusztulni.

Utána üvöltöttem: – Akkor menj, és baszd meg őket!

Aztán elrohantam, nehogy sírásban törjek ki.

A nyulat végül nem használjuk. Tomáš születésnap vacsoráján inkább disznóhúst eszünk. Tomáš számára két választás marad: vagy megeszi a disznóhúst, mintha nyúlhús lenne, vagy nem eszik disznóhúst egyáltalán. El kell döntenie, hogy zsidó vagy nem zsidó akar-e lenni.

Sok időt vesztegettünk. Amíg az esőt vártuk, sok időt elvesztegettünk, mert a lineáris idővezetés szabályát nem volt szabad megtörni. A rendező talán eltekintett volna ettől, ha a következő jelenetben csak egy sima étkezésről lett volna szó, de az ételnek meglepetésnek kellett lennie Tomáš számára. Végül az eső lepett meg bennünket, bár már oly' régóta vártunk rá. A gyilkosság pedig fölöslegesnek bizonyult, mint mindig. Most Němcová asszony arra kezd célozgatni, hogy valahol valakinek talán van egy disznója, amit talán agyon lehetne csapni.

A RENDEZŐRŐL AZT REBESGETIK, hogy minden az anyja miatt van. Általános viccelődés tárgyává vált, hogy „anyuci így meg anyuci úgy”: ha a rendező ideges lesz, vagy megakad valamiben, akkor a háta mögött azt kezdik suttozni, hogy „anyuci így szeretné”, meg: „nem lesz ez így jó, anyuci máshogy döntött”.

Az én figyelmemet is felhívták rá: Bánj óvatosan a kellékekkel! Semmilyen körülmények között ne tégy tönkre semmit. Eszedbe ne jusson olyat javasolni, hogy valamit lecseréljenek, még akkor se, ha bolhás lennél tőle. Pedig semmi sem úgy megy, ahogy kellene. Morvaországban „úgymond” a nyár közepén is fűteni kell a házakat. És a dal, amit Tomáš születésnapján eljátszanak 1942-ben, csak 1945-ben jelent meg.

A rendező anyja egy dilinyós vénasszony, egy kerti széken ül, és tiltakozó leveleket írogat. A jó hírneve állítólag folyamatosan veszélyben van. Pedig az ő jó hírneve az Osztrák–Magyar Monarchia idejétől egészen a mai napig töretlenül tart, majd a jelen pillanattól kezdve a jövőbe nyúlik, amely még a drága mama halála után is irgalmatlanul folytatódik. Ha a lapban tizenöt huszárról írnak, megjelenik a válasza az „olvasói levelek” rovatban: „Soha semmilyen kapcsolatomban nem volt egyetlen huszárral sem.” Amikor a háború véget ér: „Soha nem jártam Münchenben.” Az emberek imádják a leveleit. Néha-néha egy-egy olyan írása is megjelenik, amely az összes létező pletykát és gyanút igyekszik elhárítani: „Elhatárolódom mindentől, helytől és időtől függetlenül.” De azután minden újra indul, a részletekbe menő tobzódásig: „Még azzal a huszárral sem, akinek vörös bajsza volt.”

Vajon okolhatjuk egy ilyen anya fiát amiatt, ha igyekszik inkább minden információt megtartani magának? És a színészeket vajon

okolhatjuk-e, ha azzal fenyegetőznek, hogy betelefonálnak a kulturális minisztériumba, ha nem tudnak meg többet a szerepükről?

Míg az esőre vártunk, megpróbáltuk leitatni a rendezőt. De semmit sem sikerült kiszednünk belőle, csak a diákéveiről mesélt. Különösen pedig egyetlen estéről, mert állítólag soha életében nem tanult annyit a filmezésről, mint Berlinben, a háború előtt, egyetlen este alatt. Az egyik szabadelvűbb városrész táncos mulatójában szórakozott éppen, amikor a férfvécé keresése közben eltévedt a vörösösen derengő folyosók útvesztőjében. A vécét nem sikerült azonnal megtalálnia. Hamarosan rájött, hogy mindez egy gondosan kieszelt terv része: a köldök alatti szorító érzés, és közben az ajtórésekből elővillanó, dúsan kifestett segítőkész ajkak: – *Was suchen Sie, lieber Herr?* Végül sikerült meglelnie, amit keresett: egy apró kis vécéfülkét, amelyben megfordulni is alig lehetett. Amikor végre kiürítette a hólyagját, majd meghúzta a plafonról lelógó madzagot, a fal túloldaláról szenvedélyes veszekedés hangjait hallotta. A folyosóra visszatérvén fülét a szomszédos ajtóhoz tapasztotta, de alig pár másodperc elteltével az ajtó kivágódott: – *Sie wollen sehen? Zwanzig Mark, bitte.*

A rendező máig sem biztos benne, hogy ennek a jelenetnek melyik része volt előre megrendezve, illetve megbeszélve, és melyik volt az „ügynevezett” való élet. Lehetséges, hogy az étterem bizonyos vendégeinek szórakoztatásához volt szükség az észnek és az ösztönöknek, a tényeknek és a fikciónak erre az ötvözésére. Az is lehet, hogy a kopott hátsó szobának álcázott színpad szerepe az volt, hogy egy nő és egy férfi találkozását kellő részletességgel filmszalagra rögzíthessék. A hangulat éppen olyan kábult és megdöbbenő volt, mintha ugyanaz a jelenet már vagy százszor megisméltődött volna korábban is.

De a színésznő egyszer csak hisztizni kezdett: szerinte az ő szerződésében az áll, hogy a közöslés felvételekor egy dublőr fogja helyettesíteni. A kamerát kezelő operatőr azonban nem zavartatta magát a nő hisztirohamától, vöröslő bicepsszel is folytatta a felvételt. A színésznő bejelentése a férfiszerepet játszó színészt is meglepte. Meglepettsége mellett ráadásul nem tudta nem személyes támadásnak tekinteni a dolgot. Vajon azért-e, mert már korábról is ismerte a nőt, vagy éppen azért, mert teljesen ismeretlenek voltak egymás számára? Hogy megbántottságát elkendőzze, a férfi hosszas vitába kezdett a nővel arról, hogy a film szempontjából miért olyan fontos, hogy a közöslés aktusa valódi legyen. A nő meg csak csodálkozott, fejét kihívóan oldalra döntötte, a szemöldökét csak az láthatta, akinek az érzékei erre voltak kihegyezve. *Und warum?* A férfi tátott szájjal állt, és úgy bámult a nőre, mintha szavakkal le sem lehetne írni azt a művészi igazságot, amellyel ő most megdöböntő módon magára maradt. Ez a művészi igazság, mint a hétköznapi dolgok fölött álló ismeretek általában, most is megköveteli tőle, hogy hasonlatokkal hozakodjon elő, és éppen ő legyen az, aki a védelmére kel (ő, micsoda szörnyű, mámorító, váratlan megtiszteltetés!). Aztán a férfi színész elsétált a díszletek mögé, olyan helyre, hogy a színésznő és az operatőr ne láthassák, de a rendező még mindig látta: a férfi kinyitott egy ásványvizes palackot a homályban, kortyolt belőle, ádámcsutkjára fel-le járt, a falnak támaszkodott és a hajába túrt, majd megszorította az orra tövét, mintha a sírást akarná visszatartani, miközben a díszlet túloldalán a nő úgy tántorgott a hosszú lábszáraival, akár egy nejlonharisnyába bújtatott zsiráf, míg végül a férfi visszaugrott hozzá a díszlet mögül, újra felvette a jelenet fonalát, és kipirult arccal magyarázni kezdett: Ez olyan, mint amikor

a bűvész kettéfűrészel egy nőt: a nézőknek egészben kell látniuk a nőt is, valamint a testét kettévágó fűrészt is, mindezt egyetlen képen, egy időben. Mert ha a nő már darabokban van, az egész nem egy nagy trükk, csak egy semmisség.

A nő egy darabig forgatta a szemét, hátat fordított a férfinak (akinek a válla ezzel egy időben újra leereszkedett), és az operatőrrel kezdett perlekedni: mi az, hogy a férfi színész szerződésében nem ugyanaz áll a közösülési jelenettel kapcsolatban, mint a nő szerződésében? Vajon melyiküket csapták be, és miért? Ki kap érte több pénzt? És végül is miért kapják ők a fizetésüket: azért-e, hogy eljátszának valamit, vagy azért, hogy valóságosan meg is tegyék? Erre a férfi színész is felemelte a kezét, és ő is dublőrt követelt. A vége az lett, hogy már szinte a közösülés szélén táncoltak, annak határát soha át nem lépve. Talán éppen emiatt, elég jól játszottak. A dublőrök pedig tíz percre elhelyezkedtek a biliárdasztal mellett, a férfi olyan távolról és olyan nagy amplitúdóval dugta meg a nőt, hogy a kamera előtt semmi ne maradjon titokban. A megcsalt férjet a biztonság kedvéért mindkét pár mellé odaállították. Vajon azért tettek így, mert csak később döntik majd el, hogy melyik aktus mellől vágják ki a férj arcát vágóképnek a végső verzióhoz? Azt viszont elég nehéz elhinni, hogy a férjet játszó színész a dublőrök aktusában valami új vagy izgató dolgot fedezett volna fel, és az igazat megvallva úgy is tűnt, hogy inkább hallgatózik, mint leskelődik, mert a dízlet mögül mintha valami olyasmit hallana, ami személyesen is érinti: ott ugyanis a művészi igazságtól meghatódott színésznő nemcsak kis részletekben, hanem teljes egészében átadta magát a férfinak, aki a jelek szerint nem itatta hiába az egereket.

A rendező elhallgatott. A verandán ültünk. Hosszú lábú, de rö-

vidke szárnyú bogarak keringtek az olajlámpa burája körül. Ezeket meg vajon ki tervezhette? A rendező nem tűrt semmiféle elemzést. Úgyhogy mindenki némán bámult a sötét homályba. Az pedig többszörösen bámult vissza ránk. *Tausend und tausendmal.*